

Шаров С.В.

кандидат педагогічних наук

*доцент кафедри української і зарубіжної літератури
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

ЕЛЕКТРОННІ ПІДРУЧНИКИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФІЛОЛОГА-УКРАЇНІСТА

Анотація. Одним із напрямів інформатизації освіти є розробка та впровадження електронних підручників для забезпечення самостійної роботи студентів. Стаття присвячена повідомленню про особливості електронних підручників як дієвих засобів підвищення фахової компетентності філологів.

Ключові слова: студенти, самостійна робота, електронний підручник, засіб навчання, компетентність.

Початковий етап інформатизації освіти у більшості навчальних закладів вже пройдений, придбано необхідне комп'ютерне устаткування, є відповідні комп'ютерні технології та комунікацій. Наступний етап передбачає створення сучасного програмного навчального-методичного забезпечення, що дозволить підвищити ефективність навчально-виховного процесу. Одним із таких видів програмного забезпечення є електронні засоби навчання, зокрема електронні підручники, що дозволяють узагальнити досвід викладання у навчальних закладах та закріпити його в інформаційних системах освітніх установ.

Останнім часом питання, пов'язані з електронними підручниками, почали висвітлюватися у багатьох наукових працях. Зокрема, визначенням сутності електронного підручника займалися О. Бондар, А. Кирилов, етапи створення електронних підручників розглядали М. Ізергін, Г. Саприкіна, вимоги до їх створення створювали Н. Бишевець, М. Жалдак, О. Зіміна та інші вчені. Не зважаючи на значну кількість праць, недостатньо вирішеним залишається забезпечення конкретних навчальних дисциплін відповідними електронними підручниками.

Електронний підручник – це педагогічний програмний засіб, що охоплює значні за обсягом розділи навчального курсу або повністю навчальний курс, характерною рисою якого є гіпертекстова структура навчального матеріалу, наявність систем управління, модулів самоконтролю, розвинених мультимедійних складових [4, с. 334].

Відомо, що обчислювальна техніка, як важливий компонент

інформаційно-комунікаційних технологій, у поєднанні із відповідним програмним забезпеченням може виконувати певні функції викладача, а саме: подання нового матеріалу, забезпечення зворотнього зв'язку; здійснення контролю, накопичення та обробка інформації щодо навчальної діяльності студентів тощо.

За думкою С. Кукліної, основна мета електронних підручників полягає у активному включенні учнів у навчальний процес, усунення можливих прогалин у знаннях, підготовці до сприйняття нового навчального матеріалу, поліпшення його запам'ятовування за допомогою мнемонічних засобів. Більшість цих переваг можна досягти і без комп'ютера, однак останній істотно заощаджує час вчителя та розширює дидактичні можливості активізації навчальної діяльності учнів [3, с. 132]. Це повною мірою стосується і використання електронних підручників у вищій школі.

Електронний підручник дозволяє отримати наступні переваги: самостійне вивчення теоретичного матеріалу курсу; індивідуальна траєкторія навчання; мобільність та компактність; архівне зберігання досить великих об'ємів інформації з можливістю її передачі; можливість інтеграції навчальних інформаційних ресурсів; простий спосіб тиражування підручника; швидка модифікація змісту відповідно до мети дисципліни [2; 3].

Слід звернути увагу на те, що широке впровадження у процес навчання нових інформаційних технологій є характерним чинником розвитку освіти, а технічне оснащення навчального процесу – об'єктивною необхідністю, яка обумовлена ходом суспільно-історичного розвитку взагалі [4, с. 143]. Сьогодні створюються осередки нових освітніх технологій, науково-освітні інформаційні мережі зі значним інтелектуальним наповненням, бази даних і знань з різних напрямків науки та освіти, електронні бібліотеки, системи пошуку інформації, віртуальні наукові та освітні лабораторії, забезпечується віддалене користування потужними обчислювальними ресурсами та мультисервісна обробки різних видів інформації (графічної, відео- та аудіоінформації).

Електронні підручники, на думку С. Буртового, забезпечують реалізацію навчальної інформації, що підлягає осмисленню, долучають нові розробки і погляди сучасних науковців – це дозволяє дітям та вчителям крокувати поруч із сучасністю, підпорядковують початковий матеріал запитам суспільства та сприяють соціалізації учнів: електронні ресурси вміщують соціально вмотивовану інформацію, дозволяють уникнути нагромадженості непотрібної, застарілої [1, с. 10].

Електронний підручник забезпечує такі специфічні та вкрай вагомні для навчального процесу показники: інтенсифікація роботи за рахунок поєднання

всіх можливих засобів в одному і превалювання естетичного на основі їх; може використовуватись під час групового, індивідуального, колективного вивчення матеріалу, що характерне для опрацювання літератури; має характер пізнавальної діяльності: завжди шляхом демонстрації представляє матеріал, однак важлива умова – це необхідність ще самотійно дитині сприймати, співставляти побачене, прочитане, почуте і формувати власну позицію-думку, робити висновки; творча активна робота; формуємо активну, компетентну особистість; оптимізація, позитивне налаштування на роботу за рахунок креативного бачення змісту уроку; формує інформаційну компетенцію учнів, оскільки вчать її сприймати інтегрально і працювати з нею [6, с. 273].

Фактично, розглядаючи питання використання електронного підручника, ми розглядаємо процес інформатизації всієї освіти – утілення в традиційну практику нових технологій навчання з метою ефективного підвищення результативності та дієвості процесу освіти в школах України.

Традиційно методична підготовка студентів-філологів складається із засвоєння лінгводидактичних засад навчання мови, опанування часткових методик, оволодіння формами, способами та засобами навчання. Під час засвоєння методики навчання української мови як навчальної дисципліни студенти готуються до впровадження інформаційних технологій на уроках української мови та літератури, у процесі самотійної, дослідницької роботи, педагогічної практики тощо, використовують комп'ютерні засоби для забезпечення ефективності виконання роботи. Крім того, оволодіння студентами-філологами основами інформаційних технологій та методикою їх використання у професійній діяльності забезпечує розвиток креативного мислення, на якому ґрунтується ефективна комунікація.

Елементи інформаційних технологій включаються й у підготовку студентів-філологів до педагогічної практики: створення електронних навчально-методичних матеріалів з певної теми шкільної програми з української мови, української та зарубіжної літератури, розробка інтегрованих та нетрадиційних уроків, розробка проектів тощо. Нові ситуації спілкування у педагогічному дискурсі передбачають різний ступінь дистанції між тим, хто вчить, і тим, хто навчається: набувають поширення форми тестового контролю, мультимедійні системи, дистанційні курси, віртуальні навчальні заклади, що спрямовані на подолання часових і просторових чинників навчального процесу, що може використовуватися студентами під час самотійної роботи.

Якісний електронний засіб навчального призначення дозволить отримати значні переваги при використанні у навчально-виховному процесі.

Це можливо за рахунок використання інтегрованих у електронних засобах навчального призначення потужних можливостей сучасних інформаційних технологій. Однак, створення такого програмного засобу вимагає високої кваліфікації виконавців та роботи цілого колективу фахівців. Електронні підручники повинні створювати люди, які володіють способами використання сучасних технологій, можуть обробити графічні зображення, знають основи створення якісної мультиплікації, а також мають знання з психології, педагогіки та фізіології.

Отже, підвищення ефективності самостійної роботи на основі використання нових інформаційних технологій, зокрема електронних підручників, дає можливість викладачеві не лише контролювати успішність студентів, а й стимулювати їх пізнавальну активність. Упровадження нових підходів до навчання мов і літератури з використанням невичерпних можливостей інформаційних технологій допоможе змінити дану ситуацію.

Література

1. Буртовий С. В. Електронні засоби навчання – від теорії до практики. Методичний посібник. Кіровоград: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2014. 48 с.
2. Гуркова О.М. Электронный учебник как эффективное средство для повышения качества образования: URL: <http://www.kgau.ru/img/konferenc/2009/115.doc>.
3. Кукліна С.В. Електронний посібник з курсу «Основи захисту інформації». *Теорія та методика навчання математики, фізики, інформатики*: зб. наук. праць. Кривий Ріг : Видавничий відділ НметАУ, 2004. С. 130–134.
4. Лазарєва І.М. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності: навч.-метод. посіб. К.: Вид. центр КНЛУ, 2009. 380 с.
5. Шарова Т., Шаров С., Бородихіна О. Формування комунікативно-діалогічної компетентності студентів-філологів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. Вип. 29. Т.1. 2017. С. 74–76.
6. Шаров С. В. Використання електронних підручників в навчальному процесі. *Теорія та методика навчання математики, фізики, інформатики*: зб. наук. праць. Кривий Ріг: Видавничий відділ НметАУ, 2005. С. 273–275.